

Media, luokka, uusintaminen – ja televisio

Lotta Kähkösen, Mona Mannevuon ja Mari Pajalan (2012) *Sosiologia*-lehden edellisessä numerossa olleen keskustelupuheenvuoron alussa esittämä kysymys, ”mikä on tutkimuksen merkitys siinä prosessissa, jolla luokkaa koskevia kulttuurisia merkityksiä ja arvotuksia tehdään nykyhetken Suomessa” (s. 335), on varteenotettava ja kiinnostava, mutta luonteeltaan empiirinen, minkä vuoksi siihen vastaaminen edellyttäisi, että asiaa tutkitaisiin jollain tavoin systemaattisesti. Minkäänlaista tähän viittaavaa analyysiä – tai vastausta kysymykseen – kirjoitus ei kuitenkaan tarjoa, vaan se keskittyy kritisoimaan kahta tv-katselun ja -maun sosiaalista eriytymistä koskevaa artikkeliani (Purhonen 2011a; 2011b). Valitettavasti Kähkösen ym. kirjoitus suorastaan pursuaa erilaisia virheellisiä ja harhaanjohtavia käsityksiä, jotka kaipaisivat oikaisua (olen koonnut 20 kohdan listan tällaisista virheellisistä käsityksistä kiinnostuneiden nähtävälle osoitteeseen <http://blogs.helsinki.fi/kulttuuripaoma/files/2013/01/Lista.pdf>). Koska en voi mennä tässä kirjoituksessa yksityiskohtiin, nostan esiin kolme teemaa, joilla on kenties yleistä merkitystä.

Aluksi on todettava, että minun

on hyvin vaikea ymmärtää Kähkösen ym. kirjoitusta tai sen argumentaatiota. Ylipäättään pidän pulmallisena sitä, että toisen tieteenalan tai kokonaan toisen tutkimussuuntauksen edustajat arvioivat ja kritisoivat omilla, ilmeisen erilaisilla kriteereillään toista tutkimusta, joka ei noita samoja arviointikriteereitä jaa. Pidän eri tutkimusalojen ja -traditioiden vuoropuhelua toki kannatettavana, mutta siihen pitäisi pyrkiä edes jossain määrin konstruktiiivisesti ja pohtia sitä, millä tavoin nuo tutkimusalat voisivat rikastuttaa toisiaan ja mitä ne voisivat toisiltaan mahdollisesti oppia.

Illustroidakseni lähtökohtien erilaisuutta: Kähkösen ym. kirjallisuusluettelon paristakymmenestä lähteestä yksikään ei ole sama kuin omissa artikkeleissa viittaamani. Viimeistään siinä vaiheessa, kun Kähkönen ym. toteavat opettavaiseen sävyyn, että ”Bourdieuun hyödyntäminen tv-maun tutkimuksessa on perusteltua, ja tällaista tutkimusta on tehty aikaisemminkin” ja viittaavat brittiläisen mediatutkijan artikkeliin *Understanding Reality TV* nimisessä antologiassa – artikkeliin, joka edustaa juuri sellaista *cultural studies* -perinnettä, jolla ei ole mitään tekemistä oman tut-

kimusorientaationi tai maun sosiaalisen stratifikaation tutkimisen kanssa – ymmärrän, että Kähkösen ym. lähtökohdat ja näkemys tutkimuksen tekemisestä ovat kokonaan toisia kuin omani. Kähkönen ym. vaikuttavat ottaneen jonkinlaisen normatiivisen feministisen kulttuurintutkimuksen välinein sydämenasiakseen erityisesti niin sanotut tositelevisio-ohjelmat ja sen korostamisen, että tositelevision äärellä viihtyvät mitä moninaisimmista sosiaalisista taustoista olevat ihmiset mitä moninaisimmin motiivein ja katselutottumuksin.

Omissa tutkimuksissani tositelevisio on vain detalji ja sivujuonne, joskin kiinnostava sellainen, ja suljen eksplisiittisesti tarkastelutapani ulkopuolelle *cultural studies* -tyyppisen näkökulman, jossa erilaisten tv-ohjelmien merkityksiä ”luetaan” ja ”dekonstruoidaan” ja niiden tv-ohjelmien merkitystä pohditaan yksittäisten ihmisten ”identiteetin” rakentumisen kannalta. Tutkin kulttuurisen maun sosiaalista eriytymistä makrososiologisesti. Tutkimustapani on monesti (kuten mainituissa kahdessa artikkelissa) kvantitatiivinen, mutta käytän myös kvalitatiivisia aineistoja (esim. Purhonen & Wright tulossa). Näin ollen Käh-

kösen ym. lähtökohdat, joista he kritiikkinsä esittävät, samoin kuin koko ymmärrys tutkimuksen tekemisen periaatteista, ovat aivan toiset kuin omani. Nämä erot sellittävät luultavasti myös sitä, miksi Kähkösen ym. kirjoituksessa ei ole selvästikään ymmärretty, mihin tutkimukseni pyrkivät, sen paremmin kuin sitä, kuinka niiden analyysit on toteutettu.

Media

Erikoisin piirre Kähkösen ym. kirjoituksessa on, että he eivät ainoastaan kritisoi tutkimuksiani ja nojaa siihen, mitä niissä sanotaan, vaan käyttävät apunaan myös *Helsingin Sanomissa* ilmestynyttä artikkeleita esitellyttä juttua (Räikkä 2011). Näin he käsittelevät artikkeleitani ja *HS:n* juttua kuin yhtenä tekstikorpuksena, josta vain minä olen vastuussa. Pidän akateemisen tieteellisen keskustelun näkökulmasta kyseenalaisena ja yleisemmin älyllisesti ala-arvoisena sitä, että median journalistisia tulkintoja tutkimuksista käytetään lyömäaseena noita tutkimuksia itseään vastaan akateemisessa kontekstissa.

Koska Kähkönen ym. ainakin epäsuorasti vihjailevat, että tutkimusteni tapauksessa julkisuuteen pyrkiminen tai ”yhteiskunnallisen merkittävyyden hakeminen ohjaa tutkimusaineistojen tulkintaa” (2012, 340), on syytä kertoa lyhyesti heidän esiin nostamansa *HS:n* lehtijutun syntyhistoriasta: *HS* julkaisi uutisjuttunsa siitä syystä, että *Yhteiskuntapolitiikka*-lehti ja lehden tuolloinen päätoimittaja Matti Virtanen tätä *HS:lle* aktiivisesti ehdotti. Kuten Virtanen (2012) on muun muassa päätoimittajauran-

sa viimeisessä pääkirjoituksessaan valottanut, hänellä oli tapana olla yhteydessä eri medioihin (ennen muuta *HS:ään*) kunkin lehden uuden numeron ilmestyttyä ja ”markkinoida” medialle jotain tiettyä lehden juttua. Mielestäni erinomaisen hyvä ja kannatettava käytäntö. Tällä kertaa Virtanen siis valitsi jutuksi minun tv-katselua koskevan artikkelini, ja *HS* ja toimittaja Jyrki Räikkä tarttui aiheeseen.

Kähkönen ym. tunnustavat journalistien tavan vetää usein mutkia turhan suoriksi tutkimuksista kirjoittaessaan, mutta penäävät silti tutkijan vastuuta asiasta, ”onhan haastateltavilla yleensä mahdollisuus tarkistaa lehtijuttu ennen julkaisua” (s. 340). Olen osittain samaa mieltä, mutta vain osittain. Kaikki toimittajat eivät tarjoa mahdollisuutta tarkistaa juttuja etukäteen. Esimerkiksi otsikointiin, ingresseihin ja kuvitukseen ei tutkijoilla ole *HS:n*kään tapauksessa yleensä mitään mahdollisuutta vaikuttaa. Ja vaikka mahdollisuus juttujen tarkistamiseen tarjottaisiin, juttujen korjaaminen on monesti työlästä ja hankalaa. Näin oli myös tässä kyseessä olevan *HS:n* jutun kanssa: jouduin käymään juttua läpi Räikän kanssa lukuisia kertoja, ennen kuin olin siihen edes jossain määrin tyytyväinen. Jutut tehdään yleensä myös tiukalla aikataululla, eivätkä toimittajat ole aina halukkaita korjaamaan moneen kertaan kirjoittamaansa, vaikka asiaa – miksi näin ja näin ei voi sanoa mutta näin ja näin voi – yrittäisi heille juurta jaksaen selvittää.

Kaiken huipuksi nykyisin on vielä mahdollista sekin, että juttu ilmestyy painetussa lehdessä suunnilleen sellaisena kuin siitä on toimittajan kanssa sovittu, mutta

tyystin erilaisin sanankäntein varustettuna – sisältäen juuri ne asiat, joista toimittajan kanssa oli henkilökohtaisesti sovittu, että niin ei voi sanoa – lehden nettiversiossa. Näinkin kävi kyseessä olevan *HS:n* jutun kanssa. Mitä tutkija voi tällaisessa tapauksessa tehdä? Kirjoittaa vastineen, perustaa blogin, jossa kertoo kuinka asiat oikeasti ovat, laittaa lehti henkilökohtaiseen boikottiin, soittaa perään ja haukkua toimittajan? Varmasti näitä kaikkia. Yksi vaihtoehto on jäädä odottamaan nettikeskusteluissa yms. hetken vellovan ”kohun” asettumista, mikä yleensä tapahtuu hyvin nopeasti. Itse valitsin jälkimmäisen (tosin lähetin myös välittömästi sähköpostitse *HS:n* jutun nettiversiota koskevan oikaisupyynnön lehden toimitukseen. Lopputulos: juttuun ei tehty muutoksia eikä viestiini koskaan vastattu).

Mitä haluan tällä kaikella sanoa? Median juttuihin ei pidä suhtautua siten, että ne vääristelemättä kertoisivat sen, mitä tutkija ajattelee tai mitkä ovat tutkimuksen tosiasialliset tulokset. Erehdyin luulemaan, että tämä olisi itsestään selvää kaikille tutkijoille. Ylipäänsä tutkijan vastuulla ei voi olla seurata kaikkia medioita (vrt. rajaamisen ongelma eli myös blogit ja nettikeskustelut jne.) ja sitä, millaisia (väärin)tulkintoja niissä voidaan tutkimuksista mahdollisesti esittää. Tämä ei tarkoita kuitenkaan sitä, että tutkija olisi *täysin* vapaa vastuusta sen suhteen, mitä toimittajat hänen tutkimuksistaan kirjoittavat, etenkin jos tutkijaa itseään haastatellaan juttua varten. Tahallinen väärän tiedon antaminen on ilman muuta epäeettistä ja tuomittavaa tutkijan taholta. Vahinkoja kuitenkin sattuu; niinpä en

varmaankaan toistamiseen luonnehtisi *HS*:n haastattelun tavoin runsaan televisionkatselun yhteyttä äänestämättömyyteen ”selväksi”, vaan pyrkisin valitsemaan sanani toisin. Keskeistä kuitenkin on, että uskoisin jokaisen *Yhteiskuntapolitiikka*-lehdessä ilmestyneen artikkelin edes auttavan huolellisesti lukeneen huomanneen kaksi asiaa. Ensinnäkin sen, että en suhtaudu itse televisioon samalla tavalla (so. yhtä negatiivisesti) kuin Robert D. Putnam (2000), vaikka välillisesti testaankin hänen väitteitään televisionkatselun yhteiskunnallisesti ”passivoivista” seurauksista. Toiseksi sen, että artikkelini päätulos on, että Putnamin väitteet eivät näytä (siinä määrin kuin niitä onnistuvin mittaamaan) pätevän Suomessa, lukuun ottamatta mainittua runsaan katselun ja äänestämättömyyden yhteyttä nuorten keskuudessa, mikä oli itselleni yllätys. Oletin ilman muuta, että televisionkatselun yhteys kaikkiin passiivisuuden mittareihin häviäisi kokonaan yksinkertaisilla vakioinneilla. Näin ei siis yhden tekijän osalta käynytkään, ja nähdäkseni olisi ollut yhtä lailla epäeettistä olla raportoimatta tuota yllättävää yhteyttä tai kieltää sen mahdollinen merkitys.

Arto Mustajoki (2012) on hiltain kirjoittanut tutkijaetiikan näkökulmasta tutkijan ja median joskus ongelmallisesta suhteesta. Mustajoki näyttää pitävän itsestään selvänä, että tutkijat ovat median käytettävänä aina kun on kyse heidän omien tutkimustensa aiheista, ja siksi hän pohtiikin enemmän tapusta, missä toimittajan aiheena on jokin muu kuin tutkijan oma specialiteetti. Tässäkin tapauksessa Mustajoki päättyy siihen, että tutkijan on eettistä antaa haastattelu. Tämä on kuitenkin hyvin siloteltu

kuva sillä tiedän, että monet sosiologit eivät anna mielellään haastatteluja edes omista tutkimuksistaan. He ovat epäluuloisia (kenties aiheesta) toimittajia kohtaan ja pelkäävät juuri yllä kuvatun kaltaista asioiden pelkistämistä ja viime kädessä tutkimustulosten vääristelyä. Mielestäni tämä on valitettava asiantila, ja sosiologien tulisi olla pikemminkin nykyistä enemmän kuin vähemmän julkisuudessa (esimerkiksi taloustieteilijöiden rinnalla). Jos mennään siihen, että mediallyle haastattelun antamisen ”vaarana” ei ole ainoastaan se, että tuloksia voidaan julkisuudessa vääristellä (ja tutkija voi joutua sitä kautta naurettavaan valoon) vaan myös se, että toiset tutkijat alkavat käyttää näin käydessä asiantilaa hyväkseen ottamalla median yksinkertaistukset tutkimusta koskevan kritiikkinsä aseeksi, on tutkijoilla kahta suuremmat syyt jättäytyä julkisuuden ulkopuolelle.

Omalta kohdaltani voin kuitenkin todeta, että negatiivisista kokemuksistani huolimatta olen sittemmin antanut tutkimuksiini liittyviä haastatteluja toimittajille, *HS* mukaan lukien. Kenties saan siis jälleen vuoden odoteltuani lukea kriitikoitteni analyysejä tutkimuksistani lehtijuttujen perusteella. Tuolla kertaa julkaisukanavaksi kannattaisi ehkä kuitenkin harkita asianomaisen sanomalehden mielipidekirjoitussivuja, jos kaiken päätteeksi kriittisen analyysin johdopäätös on: ”Kuten olemme osoittaneet, lehden kaikille väitteille ei löydy tukea Purhosen tutkimuksesta” (Kähkönen ym. 2012, 340).

Luokka

Mainitussa *HS*:n uutisjutussa siteerattiin toteamustani, että yhteiskuntaluokan sijaan ”itse puhun mieluummin televisionkatselun sosiaalisesta eriytymisestä” (Räikkö 2011). Tämä ei ole Kähkösen ym. (2012) mieleen, sillä he haluavat tehdä minusta väkisin jonkinlaista luokkatutkijaa – jota en ole, enkä ole koskaan väittänyt olevani. Kähkönen ym. arvelevat, että ”sosiaalisen eriytyksen käsite tarjoaa mahdollisuuden vältellä käsittepoliittista keskustelua sillä oletuksella, että yhteiskuntaluokka käsitteenä vaatii tutkijan poliittisen intention luokitella ihmiset tiettyihin jyrkkiin kategorioihin, kun taas erojen kuvaaminen (luonnollistettuna) sosiaalisen eriytyksenä on objektiivista asioiden esittämistä” (s. 336–337). Koska tämä väite antaa niin omituisen ja vaillinaisen käsityksen ”käsittepoliittiselle” valinnalle, perustelen asiaa lyhyesti.

Luokan sijaan viittaamani sosiaalinen eriytyminen liittyy ajatukseen sosiaalisesta asemasta tietyssä sosiaalisessa tilassa, jossa toimijoiden asemat määrittävät suhteessa toisiinsa ja monien risteävien sosiaalisten erojen kautta. Uskoisin, että Kähkönen ym. ovat oman traditionsa puitteissa kuulleet puhuttavan vastaavasta asiasta intersektionaalisuuden käsitettä käyttäen, mutta itse en pidä kyseistä käsitettä tarpeellisena, sillä ajatus sosiaalisesta asemasta risteävien erojen tai sosiaalisten piirien summana on – olkoonkin, että Bourdieu on esittänyt aiheesta omasta mielestäni eleganteimman version – osapuulleen sata vuotta vanha protososiologinen standardinäkemys (ks. Dahrendorf 1969).

Olennaista on, että vain osa näistä sosiaalisista eroista liittyy suoraan yksilön pääomiin (kuten koulutus, tulotaso ja ammattiluokka), kun osa taas liittyy niihin vähemmän tai vain välillisesti tai ei lainkaan (kuten sukupuoli, ikä, asuinalue, jne.). Viime kädessä on empiirinen kysymys, mitkä tekijät liittyvät missäkin sosiaalisessa tilassa voimakkaimmin ja mitkä vähemmän voimakkaasti pääomiin. Elämäntyylien ja makujen sosiaalinen eriytyminen koskee siis eriytymistä sosiaalisen aseman mukaan, sosiaalisessa tilassa. Pidän mahdollisena, että tuota sosiaalisen aseman/tilan kokonaisuutta yksinkertaisuuden vuoksi nimitetään ainakin joskus vain yksilön ”luokaksi”, mutta ensinänsä systemaattisesti suosi tuotakaan käytäntöä.

Miksi en suosi? Koska luokkaa on sosiaalitieteissä vakiintunut viittaamaan niin selvästi ennen muuta ammattiasemaan perustuvaa luokitusta. En halua nostaa sitä muiden jaotteluiden joukossa erityiseen asemaan muun muassa siitä yksinkertaisesta empiirisestä syystä, että ammattiluokka ei ole läheskään niin erotteleva tekijä kuin koulutusaste, joka hyvin monilla kulttuurin ja elämäntyylien aloilla osoittautuu tutkimuksissa kaikkein tärkeimmäksi sosiaalisesti erottelevaksi tekijäksi Suomessa (ja varsinkin, jos kiinnitetään huomiota edellä mainitussa jaottelussa vain suoraan pääomiin liittyviin tekijöihin). Koulutuksen ja ammattiluokan erottelevat merkitykset ovat toki myös päällekkäisiä, mutta mikäli niiden vaikutukset vakioidaan ottamalla molemmat samanaikaisesti huomioon, nähdään, että koulutus vaikuttaa elämäntyyliin huomattavasti enemmän luokasta riippumatta kuin toisin päin.

Koulutuksen jälkeen tärkeimmät sosiaalisen tilan asemaa määrittävät tekijät ovat ikä ja sukupuoli, joissain tapauksissa jompikumpi näistä on koulutustakin tärkeämpi. Ottamalla huomioon vain nämä kolme keskeisintä erottelevaa tekijää – koulutus, ikä ja sukupuoli – saadaan itse asiassa katettua jo valtaosa kaikesta sosiaalisesta eriytymisestä väestötasolla Suomessa. Toki on myös muitakin tärkeitä tekijöitä, erityisesti mikäli keskitytään johonkin vähemmistöön, jota jo lähtökohtaisesti määrittää jokin muu piirre (vrt. esimerkiksi kieli- tai seksuaalivähemmistö).

Sosiaalisen aseman/tilan näkökulmasta on lukuisia muitakin argumentteja luokan käsitettä vastaan (ks. esim. Bourdieu 1985), mutta tässä ei ole tilaa eikä syytä mennä niihin tarkemmin. Kysymyksen ollessa jonkinlaisesta ”uudesta luokkatutkimuksesta”, mitä se tarkoittaakaan, omalta kannaltani keskeinen argumentti luokkaa vastaan ei tule niinkään käsitteen poliittisesta latautumisesta vaan siitä, että luokka-analyysi halutaan monesti kytkeä kapitalismin analyysiin. Se, mitä itse tutkin – elämäntyylien ja makujen sosiaalinen eriytyminen, joka tulee lähelle sekä Durkheimin että Weberin tahoillaan asettamaa klassista kysymystä kulttuuristen luokitteluiden ja sosiaalisen stratifikaation välisestä suhteesta – ei kuitenkaan palaudu kapitalistiseen yhteiskuntamuotoon ja sen spesifeihin eriarvoisuuden (markkina)mekanismeihin. Samasta lähtökohdasta voidaan tutkia mitä tahansa yhteisöä myös muista, kapitalismin ulkopuolisista, kulttuureista tai historian ajankohdista. Kysymys on toisin sanoen vähintään yhtä lailla kuin ”luokasta” myös statuksesta, kunniasta ja

niiden esittämisestä, siis statushierarkioista ja prestiisistä. Tämä tutkimusala ei ole missään mielessä si-doksissa kapitalismin kanssa.

Uusintaminen

Kähkösen ym. kritiikki huipentuu väitteeseen, että ”Purhosen tutkimusasetelma ylläpitää matalan ja korkean kulttuurin eroja”, jolloin kohtaloni on sama kuin Bourdieun, joka ”tulee vahvistaneeksi luokan kategorioita ja rajoja, joita hänen on tarkoitus kritisoida” (s. 338). Jo pelkkä televisio-ohjelmien jaottelu tavalla, jota käyttämässäni kyselyssä oli noudatettu (seuraten ja yhteen sovittaen Tilastokeskuksen ja suuren brittiläisen tutkimushankkeen aiempia luokituksia, ks. Bennett ym. 2009), ”ylläpitää kulttuurisia hierarkioita, joissa ’tosi-tv’ toimii yksioikoisesti huonon maun symbolina” (s. 339). Näin päädyn ”vahvistamaan stereotyyppistä kuvaa tosi-tv:n merkityksistä ja sitä katsovasta yleisöstä” (s. 337). Lopulta Kähkönen ym. ilmaisevat vankkumattoman uskonsa ”metodologisen reflektion” voimaan, sillä se ”onkin eettisesti välttämätöntä luokkaan liittyvässä tutkimuksessa, jossa halutaan välttää olemassa olevien valtahierarkioiden uusintamista” (s. 340).

Ymmärrän kyllä, että tutkimusasetelman ja tutkimusmenetelmien valinnalla voidaan vaikuttaa tutkimuksen lopputuloksiin ja siten niillä voi olla myös eräänlainen takaisinkytkentä tutkimuksen kohteena olevaan asiaan (eli tässä tapauksessa ihmisten käsityksiin tv-ohjelmista ja toisten ihmisten mausta). Mutta missään tapauksessa en hyväksy yllä esitettävää kritiikkiä, varsinkaan kun sitä ei perustella parem-

min. Vaikka tapa, jolla tv-ohjelmat oli kyselyssä luokiteltu, oli varmas-ti kaukana täydellisestä, ei se missään järkevässä mielessä voi tuottaa lopputulosta, että ”tosi-tv toimi yksioikoisesti huonon maun symbolina”. Luokittelussa kaikki kysytyt ohjelmatyypit olivat samalla viivalla toistensa kanssa. Tältä Kähkösen ym. kritiikin osalta täytyy myös toisaalta sanoa, että on vaikea erottaa, missä määrin he todella tarkoittavat kritiikkinsä esittämällään tavalla ja missä määrin kysymys on siitä, että he eivät vain ymmärrä sitä, kuinka kysely ja sen analyysi on toteutettu. Kähkönen ym. muun muassa toistuvasti puhuvat siitä (s. 336, 338), että korkeakulttuurisen orientaation mittarini jollain tavoin ”perustuisi” koulutukselle (mikä ei pidä paikkaansa), he väittävät minun esittävän (s. 338), ”että vain korkeakulttuuri tuottaa kulttuurista pääomaa” (mikä ei pidä paikkaansa), he väittävät, etten pohdi sitä (s. 338), ”miksi kyselyissä käytetään korkeakulttuurisen orientaation muuttujaa” (mikä ei pidä paikkaansa, joskaan en ymmärrä virkkeen sanaa ”kyselyissä”, koska analysoimassani kyselyssä ei toki ole mitään erillistä muuttujaa korkeakulttuuriselle orientaatiolle). Ja niin edelleen – kiinnostuneet voivat tutustua näihin ja vastaaviin Kähkösen ym. tekstin virheellisiin käsityksiin tarkemmin kirjoitukse-ni alussa mainitsemillani www-sivuilla.

Mikäli kaikkien näiden väärin-tulkintojen oikaisujen jälkeenkin Kähkönen ym. ovat sitä mieltä, että tutkimukseni ylläpitävät kulttuurisia hierarkioita ja vahvistavat luokkiin liittyviä stereotyyppioita, on kai vain hyväksyttävä, että näkemyksemme tieteellisen tutkimuksen motiiveista ja tekemisen tavoista

poikkeavat liian radikaalisti keskenään. Kysymykseksi nousee viime kädessä se, mitä saa tutkia ja mitä ei, ja määrättykö tuo puolestaan sillä perusteella, mitä tulokset saavat olla ja mitä eivät? Entä jos tutkittavat ihmiset vastaavat esittämiisi kysymyksiin ”väärin”?

Tällaiset kysymykset ovat minulle tutkijana kovin vieraita. Mikäli syytettä hierarkioiden ja stereotyyppioiden vahvistamisesta ei spesifoida tarkemmin, kysymys on tyhjyyttä kumisevasta ”uusintamiskortista”, joka vedetään tiukan paikan tullen esiin, jos tutkimus ei (omista henkilökohtaisista ja/tai normatiivisista syistä) miellytä. Mikä ylipäätään on se ”stereotyyppiä” mausta ja luokista Suomessa, jota artikkelit uusintaisivat? Ilmeisesti se, että luokat – tai sosiaaliset ryhmät laajemmin – eroavat toisistaan ja että eri sosiaalisille ryhmille tyypillisten makujen välillä on jännitteitä. Mutta eikö yhtä hyvin stereotyyppiana voi Suomessa pitää sitä, että sosiaaliset ryhmät *eivät* eroa, ainakaan paljoa, toisistaan? Jos jälkimmäinen käsitys stereotyyppiasta hyväksytään, niin ”uusintavatko” siinä tapauksessa *cultural studies* -tutkimukset stereotyyppiä ja vahvistavat vallalla olevaa ideologiaa, jos ne luovat kuvaa kaikista tositelevisiosta katselevista ihmisistä refleksiivisinä intellektuelleina?

”Uusintamiskortin” voi siis halutessaan kääntää lähes ketä tahansa vastaan, eikä sen edessä voi muuta kuin nostaa kädet pystyyn. Lopuksi en malta olla siteeraamatta Bourdieuta (Bourdieu & Wacquant 1995, 109–110), niin latteaa kuin se ehkä Kähkösen ym. mielestä onkin:

”Minua on joskus syytetty siitä, että hyväksyisin ns. populaarikulttuurin ja ”korkeakulttuurin”

eron eli toisin sanoen ratifioisin porvarillisen kulttuurin ylemmyyden (tai alemmuuden riippuen siitä, onko arvostelija halunnut olla ’vallankumouksellinen’ vai konservatiivi). Silloin ei kuitenkaan ole otettu huomioon weberiläistä eroa (Weber 1949) arvoarvostelmien ja arvoihin viittaamisen välillä. Kun tätä eroa ei oteta huomioon, niin toimijoiden objektiivisesti tekemiä viittauksia arvoihin erehdytään pitämään niitä tutkivan tutkijan esittämänä arvoarvostelmina. (...) Kaikella eksplisiittisellä tieteellisellä diskursilla on suuri todennäköisyys tulla luokitelluksi joko vallitsevat olot hyväksyväksi tai niitä arvosteleväksi. Niinpä minuakin on arvosteltu aivan yhtä usein vallitsevan kulttuurin ja sen arvojen ylistämisestä (ja sen legitimiisyyden perusteellisesta väärinymmärtämisestä) kuin kansanomaisten elämäntyylien ylistämisestä (esimerkiksi sen takia, että olen tehnyt työväenluokkaisia ruokailutapoja koskevia tutkimuksia). Uskomme magiaan, jos luulemme populaari- ja korkeakulttuurin objektiivisesti ole-massaolevan eron katoavan sillä, että kiellämme sen diskursiivisesti. Tällainen käsitys edustaa utopistisen ajattelun ja moralismin naïivia muotoa.”

Semi Purhonen

Kirjallisuus

- Bennett, Tony, Savage, Mike, Silva, Elizabeth, Warde, Alan, Gayocal, Modesto & Wright, David (2009) *Culture, Class, Distinction*. Routledge, London.
Bourdieu, Pierre (1985) *The Social Space and the Genesis of*

- Groups. *Theory and Society* 14:6, 723–744.
- Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loïc J.D. (1995) Refleksiivisen sosiologian tarkoitus (Chicago seminaari). Teoksessa *Refleksiiviseen sosiologiaan: tutkimus, käytäntö ja yhteiskunta*. Joensuu University Press, Joensuu, 85–256.
- Dahrendorf, Ralf (1969) *Homo Sociologicus*. Kirjayhtymä, Helsinki.
- Kähkönen, Lotta, Manneuo, Mona & Pajala, Mari (2012) Televisiomaku paljastaa yhteiskuntaluokan? Luokan tutkimuksen metodologisia haasteita. *Sosiologia* 49:4, 335–341.
- Mustajoki, Arto (2012) Eettiset kysymykset tutkijan ja median kohtaamisessa. *Tieteessä tapahtuu* 30:6, 45–47.
- Purhonen, Semi (2011a) Televisio ja kulttuuripääoma: ohjelmatyyppien ja mielihjelmien sosiaalinen eriytyminen nyky-Suomessa. *Sosiologia* 48:2, 96–116.
- Purhonen, Semi (2011b) Televisiionkatselun sosiaalinen eriytyminen ja yhteiskunnalliset seuraukset nyky-Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 76:5, 599–619.
- Purhonen, Semi & Wright, David (tulossa) *Methodological Issues in National-Comparative Research on Cultural Tastes: The Case of Cultural Capital in the UK and Finland*. *Cultural Sociology* 7:2.
- Putnam, Robert D. (2000) *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster, New York.
- Räikkä, Jyrki (2011) Lempiohjelma paljastaa yhteiskuntaluokan. *Helsingin Sanomat* (D6) 30.12.2011.
- Virtanen, Matti (2012) Raakadata, tutkimus ja media. *Yhteiskuntapolitiikka* 77:4, 357–358.